

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента

Садового Івана Івановича

на дисертаційну роботу Кухтіна Юрія Вікторовича

«Ефективне управління земельними ресурсами

об'єднаних територіальних громад»,

виконану для здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дисертаційної роботи

На даному етапі розвитку України спостерігається переорієнтація економічних відносин та територіальної організації управління у зв'язку з новими викликами, що постали перед системою державного управління через збройну російську агресію. Війна завдала значних збитків земельним ресурсам країни, і на звільнених територіях ще довгий час будуть тривати роботи з розмінування та очищення земель від ворожої присутності. У цих умовах виникла нагальна потреба у створенні ефективної та раціональної системи управління земельними ресурсами, яка б включала відновлювальні заходи щодо сільськогосподарських угідь, а також дозволяла б оперативно реагувати на зміни тенденцій розвитку ринкової економіки. Варто також відмітити, що ефективна система управління земельними ресурсами повинна базуватися не лише на загальнонаціональних пріоритетах, але й враховувати регіональні та територіальні особливості. Це передбачає інтеграцію сучасних технологій і підходів до відновлення та використання земель, а також розробку стратегій, спрямованих на довгостроковий сталий розвиток. Зокрема, важливою є роль територіальних громад у впровадженні ефективного управління земельними ресурсами, оскільки вони мають можливість більш оперативно та адекватно реагувати на локальні потреби та виклики. Особлива увага має бути приділена розробці організаційно-економічних засад, які б включали комплексний підхід до відновлення земельних угідь, розвиток інфраструктури, підвищення

кваліфікації кадрів та забезпечення належного рівня інвестицій. Ці заходи сприятимуть не тільки економічному відродженню сільських територій, але й покращенню якості життя їх мешканців. Отже, викладене вище обумовлює та обґрунтовує актуальність теми дисертаційного дослідження Кухтіна Юрія Вікторовича.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Проведене наукове дослідження здобувача здійснювалось в рамках плану наукових досліджень Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва за темою «Економіко-правові засади управління земельними ресурсами на основі землевпорядного та кадастрового механізмів» (номер державної реєстрації 0116U003885) та Державного біотехнологічного університету за темою: «Теоретико-методологічні засади управління земельними ресурсами та розвиток національної економіки в умовах забезпечення сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0121U109407). Варто відмітити, що роль автора полягає у розробці теоретико-методичних та практичних засад ефективного управління земельними ресурсами територіальних громад.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій

Мета дисертації полягає у розробленні й обґрунтуванні теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо обґрунтування теоретико-методологічних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо ефективного управління земельними ресурсами в територіальних громадах. Поставлену мету автор досяг шляхом вирішення чітко визначених багатопланових наукових завдань із використанням сучасних методів дослідження, зокрема в роботі використано монографічний і абстрактно-логічний метод, методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, економіко-статистичний та експертний метод, метод моделювання, систематизації й узагальнення, стохастичний метод, кореляційно-регресійний аналіз, інші статистичні методи, аналітичний, метод індукції, абстрактно-логічний.

Дисертація базується на вітчизняних та міжнародних нормативно-правових актах у сфері землекористування, аналітичних даних Державного земельного кадастру, матеріалів і звітів Державної служби статистики України, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, Міністерства юстиції України, а також методичних рекомендацій наукових установ, зокрема дані інформаційної платформи USAID, швейцарсько-українських програм DESPRO, QFTP та OT4D, нормативно-довідкової і спеціальної літератури, працях вітчизняних і зарубіжних учених, результатах власних розрахунків і досліджень автора.

Отже, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених в дисертації Кухтіна Юрія Вікторовича є достатньо високою.

Наукова новизна досліджень і отриманих результатів

Дисертація Кухтіна Юрія Вікторовича присвячена поглибленню теоретико-методологічних засад та обґрунтуванні практичних напрямів забезпечення ефективного управління земельними ресурсами в територіальних громадах.

Положення, віднесені у дисертації до наукової новизни, не викликають заперечень. Заслугує на особливу увагу вперше обґрунтована концепція формування системи ефективного управління земельними ресурсами територіальних громад, яка включає блоки: формування, впровадження, коригування, оцінка ефективності, що дозволяють підвищити рівень менеджменту територіальних громад, забезпечує отримання більшого економічного, соціального й екологічного ефекту для мешканців громади від використання наявних земельних ресурсів.

Також не менш важливе значення має положення наукової новизни, сутністю якого полягає в удосконаленому методичному підході до комплексної оцінки ефективності управління земельними ресурсами в територіальних громадах, який базується на застосуванні фіскальних індикаторів діяльності територіальних громад певного регіону й характеризує як фінансову самостійність, так і економічну ефективність у сфері управління земельними

ресурсами територіальної громади.

Мають значний науково-практичний інтерес удосконалені автором методичні підходи до оцінки ефективності управління земельними ресурсами на аграрних підприємствах шляхом кореляційно-регресійного моделювання впливу факторів на прибуток з одиниці площі сільськогосподарських угідь і визначення на їх основі комплексного показника ефективності управління.

Окрему увагу варто приділити сформованому у роботі поняттю «ефективне управління земельними ресурсами», що враховує фактор сталого економічного розвитку і передбачає формування такої управлінської системи, яка б забезпечувала стабільно зростаючий позитивний економічний ефект від використання землі з одночасним дотриманням екологічних і інших природоохоронних норм, а витрати на формування такого управлінського апарату, були б оптимальними та адекватними отриманому економічному, екологічному й соціальному ефекту.

Вагомим досягненням здобувача є пророблення прикладних напрямів поліпшення екологічного стану регіону, гарантування його ресурсозбереження, а також поліпшення інформаційного забезпечення громад щодо стану земельних ресурсів шляхом створення інформаційної бази кількісного обліку та якісного стану земельних ресурсів об'єднаних територіальних громадах, що сприятиме вирішенню проблем фрагментарності інформаційного фонду, дублювання і суперечливості інформації, що надходить із різних джерел з метою обґрунтування еколого-економічних заходів щодо збалансованого землекористування.

Практичне значення одержаних результатів дослідження

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що розроблені теоретико-методологічні та прикладні положення доведені до рівня конкретних пропозицій, можливих для впровадження на державному, регіональному рівні та на аграрних підприємствах для підвищення ефективності управління земельними ресурсами.

Основні результати дослідження мають практичне спрямування і можуть бути використані в діяльності територіальних громад та аграрних підприємств.

Зокрема, результати дослідження схвалено та прийнято до впровадження: Зміївської міської ради Чугуївського району Харківської області (довідка № 01-12/2243, від 31.07.2024 р.), а також Фермерське господарство «Світанок - 2020» Чугуївського району Харківської області (довідка № 18, від 29.07. 2024 р.). Теоретичні та методичні положення дисертації використовуються в навчальному процесі Державного біотехнологічного університету (Акт впровадження результатів науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт в освітній процес від 28.06.2024р.)

Аналіз структури і змісту дисертації

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 225 сторінок, з яких основний зміст роботи викладено на 191 сторінці комп'ютерного тексту. Робота містить 25 таблиць, 24 рисунків, 9 додатків, розміщених на 18 сторінках. Список використаних джерел налічує 156 найменувань.

У вступі у стислій формі викладено актуальність теми, зв'язок з науковими програмами, мету і завдання досліджень, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, апробацію результатів дисертації, публікації.

У першому розділі узагальнено нормативно-правові засади управління земельними ресурсами на загальнодержавному та місцевому рівні, визначено та узагальнено концептуальні засади ефективного управління земельними ресурсами в територіальних громадах, а також уточнено методичні підходи до оцінки ефективності управління земельними ресурсами

У другому розділі дисертації проаналізовано сучасний стан земельних ресурсів в Україні та діюча система адміністративно-територіального устрою на базі територіальних громад, здійснено комплексну оцінку ефективності управління земельними ресурсами територіальних громад Харківської області, визначено місце екологічної складової управління земельними ресурсами в

територіальних громадах як важливого чинника ресурсозбереження і розвитку регіону.

У третьому розділі обґрунтовано концепцію ефективного управління земельними ресурсами в територіальних громадах, запропоновано порядок оцінки ефективності управління земельними ресурсами територіальних громад експертним методом, а також методика комплексної оцінки ефективності управління земельними ресурсами територіальних громад.

Висновки викладено в логічній послідовності відповідно до мети та поставлених завдань, повністю відповідають змісту власних досліджень і засвідчують досягнення здобувачем поставленої мети.

Дисертація Кухтіна Юрія Вікторовича є самостійним, цілісним, логічно сформованим та завершеним науковим дослідженням, яке містить сформульовані та обґрунтовані результати, що відповідають критеріям наукової новизни й спрямовані на вирішення проблемних питань теорії та практики. У зв'язку з цим, можна стверджувати про достатній рівень науковості та обґрунтованості висловлених автором у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій.

Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих наукових працях

За темою дисертації опубліковано 14 наукових праць, з яких 6 статей у наукових фахових виданнях України та включених до міжнародних наукометричних баз даних, 2 статті у періодичних наукових виданнях держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, та 6 тез наукових доповідей.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Аналіз наукових публікацій, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації Кухтіна Ю.В., не дає підстав фіксувати допущення автором порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації).

Подана до захисту наукова робота відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права та відображає бажання надати достовірну

інформацію про результати власної наукової діяльності, застосовувані методики досліджень, джерела інформації.

Дисертація та наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, не містять порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Дискусійні положення та зауваження

Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію Кухтіна Юрія Вікторовича, яка виконана на достатньо високому науковому рівні, слід висловити деякі зауваження та рекомендації, які у своїй більшості відносяться до дискусійних питань:

1. Автор констатує факт перевантаження системи управління земельними ресурсами в Україні нормативно-правовими актами, але при цьому зазначена думка не отримала логічного продовження в рамках аналізу і конкретизації проблемних моментів законодавчого рівня і окреслення конкретних механізмів їх нейтралізації. Вважаємо, що авторська позиція обмежується визначенням лише загальних декларативних позицій.

2. Представлений автором алгоритм оцінки ефективності управління земельними ресурсами, на наш погляд, не відбиває мейнстримний напрямок розвитку економічних відносин і зміни філософії господарювання, адже не містить оцінку екологічної підсистеми. Її автор виніс у окремий розділ, що ми не вважаємо виправданим.

3. Спостерігається певна розрізненість та фрагментарність дослідження, відсутність застосування порівняльного аналізу зарубіжних систем управління земельними ресурсами на рівні адміністративно-територіальних одиниць з метою ідентифікації ефективних практик і дослідження можливостей їх імплементації в умовах українських реалій.

4. У розділі 3.1 автором запропоновано інформаційну систему обліку і аналізу земельних ресурсів ОТГ, відображено її структуру на рис. 3.3 дисертації. Втім, автор обмежується перерахунком інформаційних баз в рамках цієї системи і не приділяє уваги ресурсам, що необхідні для її створення та реалізації, а також інформаційним продуктам її реалізації. Вважаємо, що не

врахування даних елементів системи обліку і аналізу ставить під сумнів її раціональність та ефективність.

5. В роботі мають місце окремі лінгвістичні неточності, але в цілому стиль викладення думок є логічним і зрозумілим.

Загальний висновок

Дисертація Кухтіна Юрія Вікторовича на тему: «Ефективне управління земельними ресурсами об'єднаних територіальних громад» є цілісною, завершеною, самостійно виконаною науковою працею, яка має вагому наукову новизну, значний науковий та практичний інтерес, а також вирішує важливе наукове завдання щодо обґрунтування теоретичних, методичних та прикладних засад щодо ефективного управління земельними ресурсами в територіальних громадах.

Зважаючи на актуальність вирішених у дисертації завдань, отриманих наукових висновків, теоретично обґрунтованих наукових положень, використаних сучасних методів наукових досліджень та підтвердженої практичної значимості можна стверджувати, що дисертація Кухтіна Юрія Вікторовича відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри управління земельними відносинами,

геодезії та кадастру

Державного біотехнологічного університету

Іван САДОВИЙ

Зв. на Садового

ЗАСВІДЧУЮ

Діловод ДБТУ

З. Діловець